

Oorlogstoker tegen vreedestichter

Het dispuut tussen president en paus dat er nooit geweest is

Eric Manhaeghe

Het conflict tussen de US en Iran beheerst nu al een paar maand het wereldnieuws. Katholieken herinneren zich vooral het dispuut¹ tussen President Trump en Paus Leo. Tenminste, dat was het kader waarbinnen de massamedia de berichtgeving over een van de ondertussen ontelbare scheldpartijen van Trump geschetst heeft. Onterecht! Het met fanfare aangekondigde dispuut tussen de twee meest invloedrijke Amerikanen is er nooit geweest. Dat is de stelling van dit artikel. Een dispuut met de huidige president van de US? Daarvoor moet hij de ander als zijn gelijke erkennen en zich aan de regels houden. Op zoiets is Trump sinds mensenheugenis niet betrapt! Geen zinnig mens zal beweren dat een scheldpartij een dispuut inleidt. Ze kan wel gebruikt worden om iemand te strikken in het soort discours dat Trump als geen ander beheerst. Mislukt! Paus Leo hapte gewoon niet toe, maar deed onverstaanbaar verder wat hij verondersteld was te doen: mensen oproepen tot vrede. Het kan natuurlijk niet ontkend worden dat de visie van de een onverzoenbaar is met die van de ander. Voor de meeste mensen is het tegelijk duidelijk dat ze niet van hetzelfde kaliber zijn. Redenen genoeg dus om wat dieper op de controverse in te gaan. Wat is daar nu eigenlijk gebeurd? Een beknopte beschrijving van de beweegredenen van de partijen in het conflict kan ons op weg zetten.

¹ In de betekenis van “redetwist betreffende theoretische vragen”, een twistgesprek dus. Een pittige vorm van dialoog die heel wat discipline vereist van de deelnemers en daarom ook makkelijk kan ont-aarden in een scheldpartij.

Iran

Met de oorlog die op 28 februari 2026 begint zijn de Verenigde Staten van Amerika aan hun derde Golfoorlog toe. De ganse regio is vanaf het prille begin oorlogszone, met al wat dit aan onzekerheid en andere ellende inhoudt. Op het eerste gezicht lijkt de motivatie van Iran eenvoudig: het verdedigt het eigen voortbestaan als onafhankelijke natie. Dat is zeker een element, maar alles wijst erop dat het regime niet de gehele bevolking vertegenwoordigt². Naarmate de jaren vorderen, neemt de legitimiteit van het regime af. Dat is zeker de trend bij het begin van oorlog. Of die daar iets aan veranderd heeft is niet duidelijk. Dat moet de toekomst uitwijzen.

De Iraniërs hebben heel wat redenen om het eigen regime te wantrouwen en er een einde aan te maken. Dat laatste werd al meerdere malen geprobeerd zonder succes. Het enige resultaat was een nog ergere repressie. Geen wonder dus dat hier en daar feest gevierd werd toen men te weten kwam dat de opperste geestelijke leider en tientallen kaderleden in een bombardement omgekomen waren. Onmiddellijk daarna merkte men hoe op vele plaatsen openlijk gerouwd werd om dezelfde leiders. Onmogelijk uit te maken wat er precies aan de hand is... Sommigen zijn zeker blij dat het regime aan het wankelen is, anderen zien er een existentiële bedreiging in. Voor de rest tasten waarnemers in het duister.

² Het is niet de bedoeling om hier de geschiedenis van Iran uit de doeken te doen. Toch even vermelden dat het huidige regime ontstaan is als reactie tegen het vorige, dat van de Pahlavi's. Zij kwamen in 1953 aan de macht dankzij een staatsgreep gesteund door Groot-Brittannië en de US. Ze werden door een religieus geïnspireerde volksofstand in 1979 omvergeworpen en het land uitgezet. Dat luidde het begin in van een theocratie die tot op vandaag het volk nog erger onderdrukt dan de Pahlavi's en derhalve niet meer kan rekenen op de steun van de bevolking.

Andere media hebben uitvoerig bericht over de rol en de militaire sterkte van de Revolutionaire Garde die nu het land de facto bestuurt. Voor de doorsnee burger is vooral de greep die ze op de economie heeft een bedreiging. Het gebrek aan perspectief met betrekking tot de welstand van de bevolking is altijd al een nachtmerrie geweest en in een oorlog komt daar nog bij dat elk bedrijf van enig belang door de vijand als een wettig doelwit aangezien wordt, want behorend tot de Garde... In de nabijheid is niemand veilig, met inbegrip van kinderen en zieken. Dat is pijnlijk duidelijk vanaf dag één!

Het regime doet alsof alles onder controle is en de opvolging van de Opperste Leider geregeld is. Dat hij nog altijd nergens te bespeuren valt is mooi meegenomen. Dat voedt de samenzweringstheorieën en leidt de aandacht af van de werkelijkheid. De vrouwen bijvoorbeeld. Zij worden in het Westen als de eeuwige slachtoffers van de ayatollahs en het regime afgeschilderd, wat slechts ten dele juist is. De onderwijshervorming na 1979 heeft ervoor gezorgd dat er nu beduidend meer universitair gevormde dames zijn dan heren! Dat verklaart voor een deel de onvrede over de kledingvoorschriften die maar niet wil verdwijnen. Een bestaan als toegewijde moeder van een hele reeks toekomstige martelaren zien de meesten niet zitten! Trouwens, de godsdienstpraktijk bij de jongeren is sterk afgenomen, het meest van al bij de minderheden. Veel moskeeën dienen nu in de eerste plaats als slaapzaal voor jonge mannen. In dit complex kluwen van connecties merkt men hoe geestelijken en zakenmensen elkaar meer en meer kunnen vinden en met de medewerking van "kennissen" in de Golfstaten, in het geheim gouden zaken doen. Een "toenadering" waaraan de oorlog een einde maakt...

De bevolking in Iran wacht af en probeert de schade voor zichzelf zoveel mogelijk te beperken. Het regime, vooral de Revolutionaire Garde, vecht voor haar voortbestaan. De geleden schade is aanzienlijk, maar maakt het daarom niet minder gevaarlijk. De kansen op een enorm bloedbad zijn reëel. De bevolking

staat niet aan de zijde van het regime en evenmin aan die van de Verenigde Staten en Israël. Je kan ook moeilijk verwachten dat de *Grote* en de *Kleine Satan* plots als vrienden zouden verwelkomd worden. Met bommen breng je een dergelijke ommekeer niet teweeg!

Israël

Israël is het enige land waar een grote meerderheid (iets meer dan tachtig procent) achter de oorlog staat. Hoe Likud en haar coalitiepartners er tegenaan kijken wordt constant breed uitgesmeerd in de media. Dat ook de oppositie die mening deelt is uitzonderlijk en wordt minder in de verf gezet. Daarom geef ik hier de argumenten weer van een van de hevigste tegenstanders van Bibi Netanyahu, de huidige eerste minister van Israël³.

Volgens de Israëli's is de wereld in gevaar wanneer Iran de kans krijgt om atoomwapens te ontwikkelen. De eersten die gevaar lopen zijn de inwoners van Iran zelf. Het huidige regime is immers geen regering, maar een terroristische organisatie die een staat gekidnapt heeft. De vraag die men zich vandaag moet stellen is de volgende: wanneer Iran erin zou slagen om een atoombom te bouwen, zou het die gebruiken? Het antwoord is een oorverdovend ja. Gans Israël is daarvan overtuigd en buitengewoon dankbaar dat President Trump dat eveneens inziet en de moed heeft er iets aan te doen. Wie gemerkt heeft hoe de ayatollahs de laatste jaren met hun eigen volk omgegaan zijn, voelt spontaan aan waartoe ze in staat zijn. Israël en de US doen nu gewoon wat moet: ervoor zorgen dat het regime in Iran nooit over een atoomwapen zal beschikken.

Over de vraag of het regime de oorlog kan overleven is er minder eensgezindheid. Voor de wereld zou dat geen gevaar ople-

³ Yair LAPID, "The American-Israeli campaign in Iran is a just war," in *The Economist*, 7 maart 2026, p. 14. De auteur is voorzitter van de *Yesh Atid* partij en was de 14de eerste minister van Israël.

veren als het genoeg verzwakt is. Eigenlijk is dit een gouden kans voor de bevolking om er zelf een einde aan te maken. Daarbij wordt duidelijk op de jongeren gerekend, want als er een geheime dienst is die weet wat er in Iran omgaat is het wel de Israëliëse. De politici van dat land zijn er zich terdege van bewust dat een van buitenaf opgelegde regimewissel zelden tot goede resultaten leidt, daarom hopen zij dat er van binnenuit beweging komt in Iran.

Het is niet omdat men in Israël zelf nauwelijks iemand vindt die de oorlog afkeurt dat er geen Israëli's zouden zijn die inzien dat deze oorlog een heilloze weg is⁴. Weinig talrijk, leeft deze groep van vooral academici buiten Israël. Enkel daar is een bredere en meer evenwichtige blik op het hele plaatje mogelijk volgens Omer Bartov, een kranige zeventiger, emeritus professor geschiedenis in de US en het UK, gespecialiseerd in de Holocaust. Zijn jeugd bracht hij in Israël door en hij diende enkele jaren in het nationale leger als infanteriecommandant. Wanneer hij stelt dat wat nu in Gaza gebeurt genocide is, kan dat niet zomaar als een ongefundeerde en bevooroordeelde mening afgedaan worden. Omdat sommigen dat toch deden, schreef hij vorig jaar een lang artikel in de *New York Times* waarin hij aangeeft dat hij die stelling verdedigt na een lange academische loopbaan helemaal gewijd aan de studie van genocide⁵.

Op de vraag waar het voor Israël grondig misliep antwoordt hij: bij de stichting van een Staat die er maar niet in slaagde om een echte grondwet goed te keuren en de rechten van alle burgers te waarborgen. De daaruit voortvloeiende voorliefde voor militaire confrontatie ten koste van de diplomatie met de bijna onvoorwaardelijke steun van de US, deed de rest. Vandaar de collectieve blindheid voor de rechten van anderen die bijgevolg nooit als partners kunnen aangezien worden. Logisch volgens

⁴ Zie Omer BARTOV, *Israel: What went wrong?* Farrar, Strauss en Giroux en Fern Press, 2026, 256 p.

⁵ Id., "I'm a genocide scholar. I know it when I see it", the NYT, juli 2025.

Bartov dat van zodra Netanyahu bij Trump een gelijkaardige blinde vlek ontdekt, hij weet hoe hij hem in deze idiote oorlog kan meesleuren. De professor heeft niet alleen te doen met de Palestijnen en de Iraniërs die het meest onder deze oorlog te lijden hebben. Hij maakt zich eveneens zorgen over de reputatie van Israël. In het Westen is die na Gaza ronduit negatief. Politici zoals Netanyahu en Ben-Gvir hebben meer gedaan om het antisemitisme aan te wakkeren dan het regime van Iran. Daar wordt niemand beter van. Het antisemitisme moet volgens Bartov kordaat bestreden worden; dat doe je onder meer door dit soort politici te neutraliseren, al zal de schade die ze aan de geloofwaardigheid van hun eigen volk toegebracht hebben wellicht blijvend zijn.

Amerika

Waar het de Verenigde Staten van Amerika uiteindelijk om te doen is, weet niemand. De veiligste stelling – jammer genoeg nietszeggend – is deze: President Trump de gelegenheid geven om te beweren dat hij een groot probleem definitief opgelost heeft waar geen enkele president sedert het fiasco van Carter in 1979⁶ ook maar iets aan gedaan heeft. Dat Trump zich door Netanyahu heeft laten overtuigen, is eveneens zeker. Voor de rest was zo goed als niemand op de hoogte, laat staan geraadpleegd. De Verenigde Naties, de leden van de NAVO en de Golfstaten wisten gewoon van niets. Zelfs het Parlement werd voor een voldongen feit geplaatst. Vandaar de algemene opvatting, niet alleen bij de Democraten maar ook bij een deel van de Republikeinen, dat dit niet de oorlog van Amerika is, maar die van Trump. Europa, nochtans een trouwe bondgenoot, laat er geen twijfel over bestaan: dit is onze oorlog niet. De opeenvolgende peilingen in de westerse landen laten gelijkaardige resul-

⁶ De militaire interventie die de in de Amerikaanse ambassade in Teheran gegijzelde diplomaten moest bevrijden en naar huis brengen.

taten zien: een ruime meerderheid van de bevolking wil deze oorlog niet. Naarmate de tijd vordert groeit die meerderheid.

Iemand moet toch blij zijn met deze oorlog. Inderdaad, het grootste deel van MAGA staat pal achter zijn president. Zoals de steun voor het conflict tussen Israël en Iran in deze landen zelf vooral bij religieuze fanatici moet gezocht worden, is dat ook het geval in de US. Het gaat hier om kleine fracties van protestantse gemeenschappen die de Bijbel op een geheel eigen wijze lezen, ook wel evangelicalen genoemd. Zij slagen er al lang in om Trump af en toe voor hun kar te spannen. Tot een echte denominatie is het nooit gekomen, maar de leden vinden elkaar in het christelijk Zionisme. Zij zien letterlijk uit naar de tweede komst van Christus. Die kan pas werkelijkheid worden wanneer Israël het door God beloofde land⁷ de facto bestuurt. Daar moet dus aan gewerkt worden! De strekking ontstond in het UK in de 19de eeuw en pas na 1967 werd haar interpretatie van de belofte, minus de tweede komst van Christus, opgenomen in de kern van de leer van het religieuze Joods Zionisme. Aanhangers van recent ontstane fundamentalistische christelijke en joodse genootschappen hebben op die manier elkaar gevonden om een andere fundamentalistische broederschap die ook nog maar enkele decennia oud is, te bestrijden: het Iraanse sjiïsme dat de totale vernieling van Israël nastreeft.

De Amerikaanse minister van oorlog die zichzelf als een kruisvaarder van de eenentwintigste eeuw ziet⁸, voelt zich thuis in een dergelijk gezelschap. Hij toont fier de tattoos die zijn identi-

⁷ Er wordt daarbij verwezen naar Gen 15, 18 waar het gebied tussen de Nijl en de Eufraat beloofd wordt. Twee hoofdstukken verder wordt dat wel ingeperkt tot “heel Kanaän” (17, 8), maar dit soort groepen is niet onder de indruk van degelijke exegese.

⁸ Zie Pete HEGSETH, *American Crusade: Our fight to stay free*, Center Street, 2020, 352 p. Officieel is hij nog altijd minister van defensie, maar hij verkiest de titel van minister van oorlog, wat Trump gewillig toestaat. In het boek roept hij de Amerikanen op tot een kruisvaart tegen links en de islam.

teit als strijder kracht bij zetten: het kruis van Jeruzalem en de woorden *Deus vult*, God wil het. Geen wonder dat hij werkt als een rode lap op een stier voor het Iraanse regime. Dat laat Trump toe om zichzelf als vredesduif naar voor te schuiven. Hegseth profileert zich als een ware gelovige die heldhaftig religieuze fanaten bestrijdt. Hij wordt daarin gesteund door John Hagee, stichter van *Verenigde Christenen voor Israël*, een stekking die de heerschappij van Israël ziet als een voorwaarde voor de tweede komst van Christus.

Katholieken

De traditionalistische katholieken die deel uitmaken van MAGA zijn het grondig oneens met de evangelicalen over de rol van Israël met betrekking tot de tweede komst van Christus. Sommigen, zoals Prejean Boller, een recente bekeerlinge, gaan zelfs zover dat ze Israël ervan beschuldigen de Trump-administratie overgenomen te hebben. Wat hen vooral dwarszit is dat de traditionele vijandschap tussen protestanten en katholieken in de US opnieuw in de verf gezet wordt. Zo kondigen enkele evangelicalen die zichzelf als de enige authentieke christelijke nationalist zien, op sociale media aan dat alle Maria-processies verboden zullen worden als vormen van afgoderij. Katholieken wordt ook verweten dat ze onverbetterlijke antisemieten zijn. Ze zouden zelfs van plan zijn om de evangelicalen uit de Republikeinse partij te zetten en zelf hun plaats in te nemen. Kortom, het gekibbel waar Trump van houdt omdat het hem toelaat de rangen zo uit te zuiveren dat alleen de hondsgetrouwen overblijven. In deze context hield de katholieke directeur van het antiterrorisme-centrum, Joe Kent, onlangs de eer aan zichzelf en stelde bij zijn vertrek duidelijk dat van Iran nooit een acute dreiging uitgegaan is en dat de oorlog begonnen is onder druk van Israël en de Joodse lobby in Amerika. Een bisschop probeerde de gemoederen nog te bedaren en Massimo Faggioli, een professor ecclesiologie die nu in Dublin doceert, wijst op de delicate taak van de hiërarchie om de dialoog met de Joodse

gelovigen aan te houden, derhalve het antisemitisme te bestrijden én de recente gebeurtenissen in Gaza te duiden als een “teken van de tijd”. Verder kan men alleen maar hopen dat de ogen van de katholieken die Trump steunen eindelijk opengaan.

De twijfel aan de loyaleiteit van de MAGA-katholieken verklaart de pogingen van het ministerie van oorlog om de leiding van de katholieke Kerk in de pas te doen lopen. Een verslag van *Free Press* over een vergadering van vertegenwoordigers van het ministerie met de nuntius en enkele medewerkers doet heel wat stof opwaaien. Eerst wordt de bijeenkomst ontkend, daarna door het ministerie bevestigd en als opbouwend gekenmerkt. Zoals altijd onthoudt de nuntiatuur zich van alle commentaar⁹. Hoe dan ook, kerkleiders nemen het niet dat de president zijn oorlog met Iran als “door God gewild” voorstelt. Op 7 april spreekt Hegseth de vaste overtuiging uit dat het pas overeengekomen staakt het vuren het resultaat is van een goddelijke tussenkomst. Gevraagd door een reporter of hij daarmee akkoord gaat, antwoordt de president prompt: “Zeker en vast, want God is goed! Hij wil immers dat voor de mensen gezorgd wordt.” De vicepresident, een katholiek, durft zijn baas niet tegenspreken, maar probeert toch zuiver in de leer over te komen, hij zegt: “Ik bid dat we aan Gods kant staan.”

De oorlogstheologie van de regering overschrijdt een grens wanneer de president op 8 april dreigt om de Iraanse beschaving compleet te vernietigen en zijn uitval eindigt met de cynische uitroep: “God zegene het roemrijke volk van Iran!” In een gesprek met reporters bij het verlaten van de residentie in Cas-

⁹ Wat er precies gebeurd is weten we niet, dat komt later wel aan het licht en echt belangrijk is dat niet. Zeker is dat er regelmatig contacten geweest zijn van de nuntiatuur met regeringsinstanties. Men kan er eveneens van uitgaan dat sommige al eens wat minder vlot verlopen en zoveel wil het ministerie toegeven. Nuntiaturen zien er op toe dat hun rol altijd confidentieel ingevuld wordt, vandaar het stilzwijgen.

tel Gandolfo wordt die boodschap door Paus Leo “totaal onaanvaardbaar” genoemd. In deze eerder informele setting doet de paus wat elke Amerikaan van aanzien in dergelijke omstandigheden doet: medeburgers oproepen om de lokale verkozenen formeel hun afkeuring te laten kennen.

Vredesopbouw

Wie enigszins vertrouwd is met de katholieke leer over vrede en oorlog, weet dat de ideologie van de huidige Amerikaanse regering er op geen enkele manier mee te verzoenen is. Dat het even duurt vooraleer er een reactie komt van de bisschoppenconferentie, is aan innerlijke verdeeldheid te wijten. Een niet te verwaarlozen aantal leden vindt dat Trump het mindere kwaad vertegenwoordigt omdat hij vierkant tegen abortus en het homohuwelijk is. Maar wanneer zelfs de traditionalistische katholieken gaan twijfelen aan de heiland van sommige evangelicalen durven ook deze bisschoppen eindelijk uit hun schelp komen, zij het niet allemaal. Polariserende boodschappen worden daarbij vermeden, men wil niet overkomen als de zoveelste politieke fractie.

Aan de oproepen tot vrede van de paus gedurende de Goede Week en het paasweekend wordt gevolg gegeven in een strikt religieus kader. Gedurende de *Urbi-et-Orbi*-zegen nodigt Leo mensen uit om op zaterdag 11 april deel te nemen aan een gebedswake voor de vrede in het Vaticaan en elders in de wereld. De Amerikaanse bisschoppen, beginnend met hun uiterst rechtse voorzitter, aartsbisschop Paul S. Coakley, roepen de gelovigen op creatief aan dat initiatief deel te nemen. Een al even Rome-kritische collega, aartsbisschop William Lori, kondigt aan dat hij zelf een dergelijke wake zal organiseren en vraagt dat de parochies dat eveneens zouden doen. Het zal niemand verbazen dat meer gematigde en ronduit Trump-kritische bisschoppen allang hetzelfde besluit genomen hadden. In het hele land bidden katholieken om vrede en overal wordt de menselijke

ellende die de oorlog met zich mee brengt in de verf gezet. Dikke streep door de rekening van MAGA.

In Rome wordt om zes uur de rozenkrans gebeden onder leiding van de paus. Hij opent die met de woorden: "Vandaag willen we aan heel de wereld zeggen dat het mogelijk is de vrede op te bouwen." In zijn overweging is hij bijzonder scherp voor wie in militair geweld hun heil zoeken. Immers de oorlog verdeelt terwijl de hoop mensen verenigt. Afgodendienst verblindt, de ware God verlicht. Het gebed voedt op tot handelen en maakt mensen bewust van hun eigen grenzen. Die worden zonder omwegen aangegeven wanneer hij uitroept dat de wereldbevolking van geen zelfvergoddelijking meer wil horen en evenmin uitziet naar de aanbidding van het geld. Wij hebben echt genoeg van het machtsvertoon en de oorlog! Ware kracht wordt zichtbaar wanneer dienst bewezen wordt aan het leven. Aan de regeringen die verantwoordelijk zijn voor het conflict zegt hij gewoon: "Stopt ermee! Mensen verwerpen massaal de oorlog!" Om te besluiten wordt eraan herinnerd dat het Evangelie uitnodigt om eerder aan God dan aan mensen te gehoorzamen wanneer de menselijke waardigheid in het gedrang komt.

Scheldpartij

Van zodra er verschuivingen merkbaar worden in het draagvlak voor belangrijke beleidsbeslissingen van de regering, gaan de media daarmee aan de slag. Zo slaagt journaliste Norah O'Donnell van het programma *60 Minutes* van de zender CBS erin om drie kardinalen samen te interviewen: Joseph Tobin van Newark, Robert McElroy van Washington en Blase Cupich van Chicago. Zij laten heel duidelijk verstaan dat ze pal achter Paus Leo en zijn vredesboodschap staan. Mc Elroy maakt van meet af aan duidelijk dat de oorlog tegen Iran op geen enkele

manier in aanmerking komt om als “rechtvaardige oorlog” aangezien te worden¹⁰.

De kardinalen tonen geen enkele interesse in steriele discussies met J. D. Vance over middeleeuwse begrippen, maar wijzen op het enorme leed dat de oorlog in heel de regio veroorzaakt. Dat raakt volgens hen eveneens de paus die niet ophoudt de menselijke waardigheid in alle omstandigheden te verdedigen. Met het oog op katholieke Trump-getrouwen onderstrepen ze nogmaals dat wat geldt voor de ongeboren foetus ook van kracht is voor wie al geboren zijn. Hun menselijke waardigheid moet altijd en overal gerespecteerd worden! Waarmee opnieuw bevestigd wordt dat ook het immigratiebeleid zich aan deze regel moet houden.

De scheldpartij van Trump tegen Paus Leo situeert zich in deze context. Over dossierkennis beschikt hij in de regel niet, TV kijken doet hij des te meer. Vandaar... Gezien hij de paus ziet als de CEO van de katholieke Kerk en de kardinalen als lokale afdelingsmanagers, gaat hij maar ineens tegen de baas tekeer zoals indertijd in New York tegen zijn concurrenten bedrijfsleiders. Niet dat zoiets de gewoonte zou zijn onder CEO's van grote Amerikaanse ondernemingen, maar af en toe zit er een onbeschoft exemplaar tussen dat door de rest geschuwd wordt tenzij men er echt niet om heen kan. Wat Trump er allemaal uitgekraamd heeft, herhaal ik hier niet, het slaat trouwens nergens op, behalve dan de gemoedstoestand van de president op dat ogenblik.

¹⁰ Het concept wordt trouwens door de katholieke Kerk als totaal achterhaald beschouwd omdat het in het verleden voortdurend gebruikt werd om om het even welke oorlog te rechtvaardigen. Zie LEO XIV, *Magnifica Humanitas. On safeguarding the human person in the time of artificial intelligence*. (Prachtige mensheid. Over het behoud van de menselijke persoon in tijden van artificiële intelligentie), Vaticaan, 2026, n°192.

Wat op die uithaal gevolgd is, moet Trump heel vertrouwd voorgekomen zijn. Zoals destijds in New York, wordt hij gemeden, behalve door zijn kring van getrouwen. Ook nu wordt hem hoogstens een verstrooide negatieve reactie gegund, zelfs door zijn gelovige achterban. Met de paus ga je niet op die manier om! Niet alleen katholieken en andere christenen laten dat blijken, maar ook leiders van de joodse godsdienst en de islam. Paus Leo reageert niet officieel op de aantijgingen, maar de immer nieuwsgierige journalisten schuwt hij niet. Die omringen hem nu meer dan anders omdat hij met hen op reis is door Afrika. *Reacties worden terloops gegeven, gewoonlijk wanneer hij even door de gang van het vliegtuig wandelt* en iemand hem langs zijn neus weg vraagt wat hij over deze of gene uitspraak van Trump denkt. “Met hem wil ik niet in debat gaan”, klinkt het ergens. Een beetje verder luidt het: “Ik denk niet dat het de bedoeling kan zijn om de boodschap van het Evangelie te misbruiken zoals sommigen dat wel eens durven doen.” Of hij een concurrent is van Trump? “Komaan,” luidt het antwoord, “ik ben geen politicus, zijn perspectief van buitenlands beleid is het mijne niet. Mijn boodschap op dezelfde hoogte situeren als wat de president probeert te doen is een manier om aan te geven dat men het Evangelie niet begrepen heeft.” En dan met een glimlach tot een journalist enkele rijen verder: “Ja, ik weet dat het op zijn website *Sociale Waarheid* te lezen was, ironisch toch, de naam van de site, laten we er verder over zwijgen.” Gedurende de rest van de reis benadrukt hij dat hij zal blijven doen wat hij verondersteld is te doen: de vredesboodschap van het Evangelie brengen. Niemand hoeft dat als een persoonlijke aanval op te vatten. Gaat die boodschap lijnrecht in tegen iemands denken en handelen, laat hem of haar daar een uitnodiging tot bekering in zien. De paus kan hem of haar niet dwingen en zal dat ook niet proberen. Hij of zij kan weigeren. En toch... op de uitnodiging van het Evangelie ingaan is heilzaam, maar je moet het natuurlijk zelf willen.

Vredestichter

Een dispuut tussen president en paus is er nooit geweest, al is dat de titel waarmee heel wat media uitgepakt hebben. Een eerlijke waarnemer moet toegeven dat er hoogstens een vijandige uithaal geweest is, gevolgd door een schouderophalen van wie geïviseerd werd en vrij stevige tegenwind van de meeste toeschouwers, leiders en verontruste burgers. Een clash, stevige discussie, ruzie of dispuut is voor verslaggevers een makkelijk te hanteren beeld en interessant vanuit marketingoogpunt maar het wekt de indruk dat het verhaal om individuen gaat en dat is hier duidelijk niet het geval. Dit is een verhaal over de totale onverenigbaarheid van twee mens- en wereldbeelden: dat van de katholieke Kerk en dat van op economische en politieke macht beluste nationalist. Het is correcter te spreken over een periode van spanning die de waarnemer – en dus elke alerte burger – toelaat om zich een duidelijk beeld te vormen van waar elk van beide partijen voor staat. Veel leerrijker dan om het even welke theoretische discussie over ideologieën!

Op het einde van zijn Afrikareis laat Paus Leo daarom de journalisten die hem vergezeld hebben aanvoelen waar het hem om te doen is. Gedurende de vlucht van Malabo naar Rome herhaalt hij dat elke apostolische reis voor hem een gelegenheid is om gelovigen te ontmoeten, beter te leren kennen, nabij te zijn in goede en kwade dagen en, na geluisterd te hebben, ook een woord van bemoediging tot hen te spreken. Meestal zijn gewapende conflicten voor hen geen ver-van-mijn-bed-show, maar gewoon dagelijkse kost. Wie deze mensen nabij is, voelt de ellende die elke oorlog met zich meebrengt en alle burgers persoonlijk raakt. Hij gaat die dan ook vanuit dat aanvoelen beoordelen. In conflicten gaat de menselijke waardigheid verloren, wat men ook mag beweren. Daarom kan de Kerk nooit voor een oorlog zijn en is het haar taak om de schijnheiligheid te doorprikken van wie met gesofistikeerde redeneringen of theorieën zoals de “rechtvaardige oorlog” het onaanvaardbare toch proberen goed te praten. Zij doet dat omzeggens nooit met

ronkende verklaringen, maar fungeert daarom niet minder als vredestitcher achter de schermen.

Hoe de Iranoorlog zal aflopen weet niemand, dat was trouwens het onderwerp van dit artikel niet. Niet dat het er niet toe zou doen! Wie de gebeurtenissen met enige empathie volgt, hoopt op een zo goed mogelijk resultaat voor de bevolking van Iran. Zelfs met fanatieke leiders die elkaar het licht in de ogen niet gunnen kan dat. Die van Iran en de US beseffen op dit ogenblik dat ze beiden meer te verliezen dan te winnen hebben bij een nieuwe gewelddadige confrontatie. De eersten lopen het risico gewoon alles kwijt te raken, de laatsten een verkiezing te verliezen die hen verplicht een stap achteruit te zetten. Dat kan tot een vergelijk leiden. Er is ook een andere mogelijkheid: dat een kleine misrekening van de een of de ander de aanzet wordt tot een catastrofe. In dat verband moet de leider van Israël in toom gehouden worden, want hij is uit op de catastrofe voor Iran en zal alles doen om ze werkelijkheid te laten worden. Werk genoeg voor vredestitchers in Iran, de US en Israël! Ik heb aangegeven dat die er zijn, zij het op een bescheiden wijze met groot risico voor henzelf. Misschien kunnen wijzelf, elk op onze plaats iets bijdragen en dat zal welkom zijn, hoe bescheiden ook. Geen idee wat dat zou kunnen zijn? Volg dan misschien de hint van Paus Leo en begin met de manier waarop je over dit en andere conflicten praat en nadenkt.